

Betlém na dotek

Pavel Bulena

Národní památkový ústav, územní památková správa na Sychrově
Soubor lidových staveb Vysočina

Památková rezervace Betlém

- Památková rezervace Betlém leží v samotném středu města Hlinska, jehož historie sahá do 12. století.
- V polovině 18. století tehdejší rychmburská vrchnost uvolnila pozemek na pravém břehu řeky Chrudimky pro nově příchozí obyvatele.
- Původními obyvateli roubených domků byli drobní řemeslníci – především hrnčíři, později také tkalci, ševci, klempíři, krejčí, hračkaři, kožešníci, ...
- Od konce 19. století se stal Betlém domovem pro rodiny továrních dělníků.
- V roce 1989 se podařilo prosadit záchranu alespoň části objektů a Betlém se stal součástí SLS Vysočina.
- První opravené objekty zpřístupněny v roce 1993, od roku 1995 je historická část prohlášena památkovou rezervací.

Snahy o vytvoření programu pro osoby se speciálními potřebami

- Myšlenka vytvořit v SLS Vysočina program pro zrakově znevýhodněné návštěvníky již řadu let
- Do té doby byla prohlídka památkové rezervace lidové architektury Betlém v Hlinsku vedena prakticky totožně pro *běžného* návštěvníka i návštěvníka se speciálními potřebami
- Snaha o spolupráci s Katedrou speciální pedagogiky a logopedie Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové
- Od podzimu 2014 příprava edukačního programu „**Betlém na dotek**“ společně s Terezou Hordějčukovou

- Vytvoření papírového průvodce „*Zpřístupnění památkové rezervace Betlém Hlinsko osobám se zrakovým postižením*“ – haptická mapa památkové rezervace, haptický plánek jednoho objektu a dva tyflografické obrázky objektu, který bude při programu k dispozici návštěvníkům se zrakovým postižením.
- Vytvoření prvků, které zpřístupní program osobám se zrakovým postižením – model jednoho z objektů, výběr předmětů typických pro jednotlivé objekty, příprava látkových sáčků se sušenými bylinkami a kořením.
- ~~Úprava prostředí a místních komunikací pro uživatele bílé hole. SLS Vysočina není vlastníkem pozemků, na nichž se komunikace nacházejí.~~
- ~~Vytvoření cedulí a štítků s nápisy v Braillově písmu. Při klasické prohlídce nejsou žádné texty třeba, všechny informace jsou podány ústně průvodcem, nebyl tak shledán tento prvek nutným ani v tomto případě.~~

Betlém na dotek

- Program je určen osobám s různým zrakovým postižením všech věkových kategorií – možnost variability programu pro návštěvníky z řad dětí i dospělé.
- Je navržen pro osoby nevidomé i slabozraké.
- Obsahuje především vjemy auditivní a haptické.
- Připraven pro malé skupiny návštěvníků.
- Trvá přibližně 1,5 až 2 hodiny.

BETLÉM NA DOTEK

/vzdělávací program pro osoby se zrakovým postižením/

Program "BETLÉM NA DOTEK" je určen návštěvníkům se zrakovým postižením. Vhodným a zábavným způsobem je seznámí s historií památkové rezervace Betlém v Hlinsku a přiblíží svět původních obyvatel roubených domků, jejich bydlení, všední život a jakým řemeslům se věnovali od poloviny 19. století do počátku 20. století.

V úvodu prohlídky se zrakově postižení návštěvníci seznámí s areálem památkové rezervace Betlém v Hlinsku pomocí **souboru hmatové mapy**. Na ukázkovém modelu jednoho z domků průvodkyně přiblíží dispozici objektu a hlavní zdobné prvky lidových staveb této části Horácka, např. záklopové prkno, lomenici a okřídli.

V další části prohlídky představíme jednotlivé zpřístupněné objekty - jejich historický vývoj, život původních obyvatel, tradiční prostorové uspořádání a vybavení interiéru. V každém domku je připraveno také několik předmětů, se kterými se budou moci návštěvníci hmatem seznámit a zkusit si určit, k čemu takový předmět mohl sloužit.

Prohlídku přizpůsobíme dětem i dospělým návštěvníkům, její délka je 90-120 minut. Na prohlídku je nutné se předem objednat, a to na kontaktech: + 420 469 311 429, nebo vysocina@npu.cz. Památkovou rezervaci Betlém je možné navštívit po celý rok dle aktuální otevírací doby, viz naše webové stránky: www.vesely-kopec.eu. Vzdělávací program "Betlém na dotek" je připraven ve spolupráci s Katedrou speciální pedagogiky a logopedie, PdF UHK.

Průběh programu Betlém na dotek

- Úvodní část:

- Přivítání návštěvníků ve světnici Pickova domu čp. 178
- Seznámení s historií města Hlinska a jeho části Betléma

Úvodní list k tyflografické mapě, plánu a obrázkům k památkové rezervaci Betlém v Hlinsku.

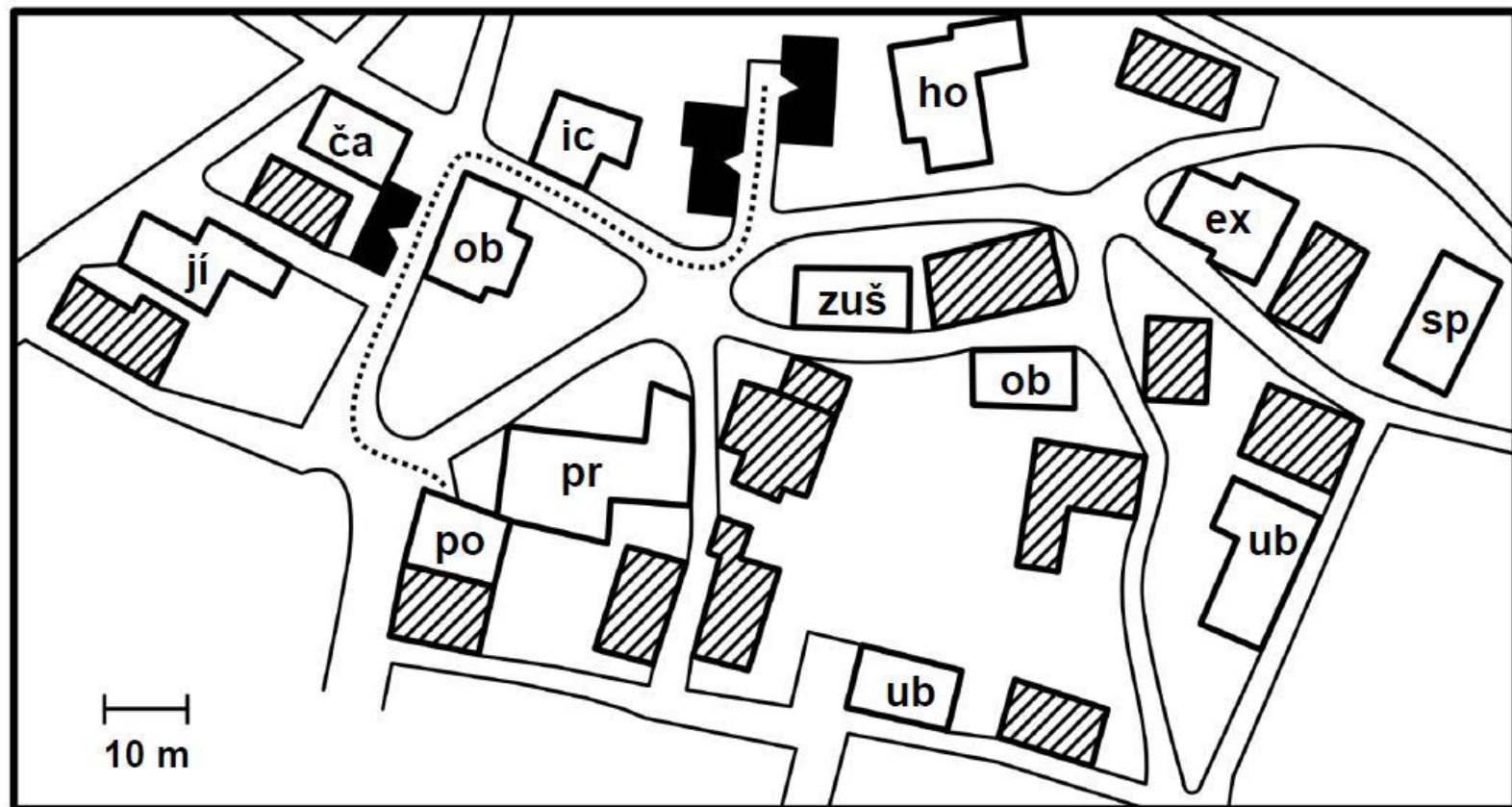
Soubor je tvořen 10 listy formátu A4. Jsou orientované na šířku, hřbet s vazbou je dál od vás. Stránky jsou číslovány dole uprostřed.

- 1. a 2. strana – úvodní list**
- 3. a 4. strana – legenda k mapě**
- 5. strana – mapa památkové rezervace Betlém**
- 6. a 7. strana – legendu k plánu**
- 8. strana – plán interiéru domu čp. 62**
- 9. strana – obrázek domu čp. 62 z předního pohledu**
- 10. strana – obrázek domu čp. 62 z bočního pohledu**

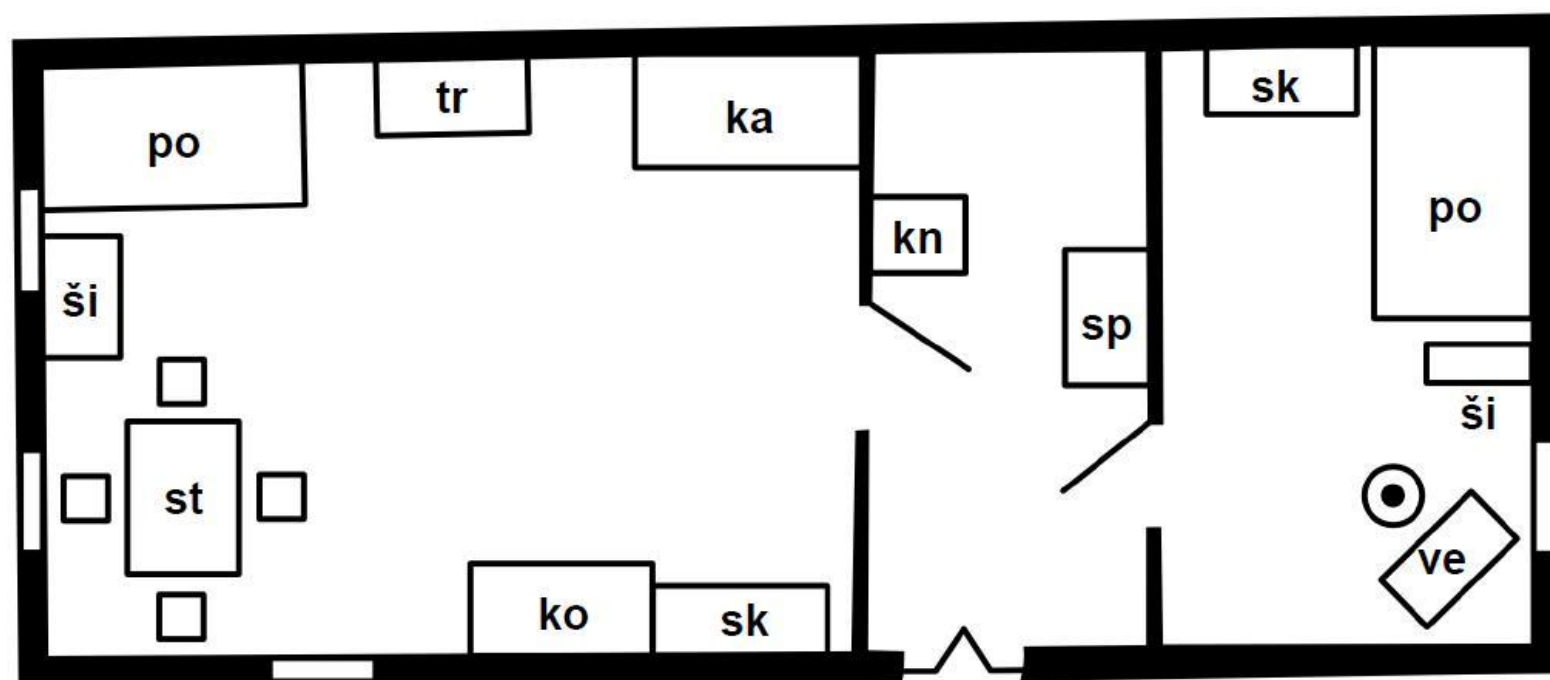
Mapa ani plán nejsou orientovány na sever. V levém dolním rohu mapy se nachází měřítko s vyznačením vzdálenosti 10 m.

Objekty sloužící k jiným účelům jsou v mapě označeny zkratkou ze 2 nebo 3 písmen, vybavení domu v plánu je označeno zkratkou ze 2 písmen. Seznamy všech zkratk jsou v legendách.

Mapa památkové rezervace Betlém

Plánek interiéru domu čp. 62

Obrázek domu čp. 62 z předního pohledu

- Seznámení s architekturou Betléma, charakteristickými rysy zdejších domků

- **Prohlídka objektů:**

- **Domek čp. 62** – díky jeho velikosti a snadné přístupnosti seznámení s jeho vnějším i vnitřním uspořádáním, předměty charakteristickými pro tento objekt

- Domek čp. 159

- Domek čp. 158

- **Závěrečná část:**

- Návrat do Pickova domu čp. 178: zodpovězení případných dalších dotazů, možnost znovu si osahat model domku čp. 62
- Zhodnocení prohlídky

Závěrem: plány do budoucna

- Model interiéru domku čp. 62 – vnitřní prostorové uspořádání jednotlivých místností a jejich vybavení.
- Zmenšený model trámů – možnost jejich sezazení na rybinu.
- Příprava vzorků jednotlivých druhů tkanin a látek.
- Vytvoření samostatného programu o lidovém stavitelství na příkladu památkové rezervace Betlém – zaměření stávajícího programu pouze na historii Hlinska a Betlému a na každodenní život jeho obyvatel.

Děkuji za pozornost.

Pavel Bulena

bulena.pavel@npu.cz

www.vesely-kopec.eu

facebook.com/vesely.kopec